

Disketten

DIS-Västs medlemstidning

Nr 3 År 2023

**Hösten närmar sig med
sprakande färger**

DIS-Väst

DISKETTEN, Medlemstidning för DIS-Väst en regionförening till DIS, Föreningen för datorhjälp i släktforskningen
Org nr: 857208-8691
www.dis-vast.o.se
Adress:
c/o Ylva Amberntsson
Persikogatan 126, 426 56 Västra Frölunda

Innehåll

Ordförande har ordet	2
Redaktörens spalt	2
Dokumentfynd	3
Motioner till årsmötet	3
Komplettera släktforskningen med vykort	4
Partille Hembygdsförening	6
Närvaron av frånvarande fäder	7
Berättelsen om Viktor på Kälkerön	9
Vinn en trisslott	12
Medlemsinformation	13

DISKETTEN

ISSN 1404-0387

Ansvarig utgivare: Ylva Amberntsson
Redaktör: Christina Claeson
E-post: redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Redaktionen förbehåller sig rätten att ändra eller lägga till i texterna. Tidningen redigeras i InDesign. Texterna mailas som Word-dokument eller som en textfil, bilder i jpg-format.
Omslagsbild. Foto Ylva Amberntsson

Ordförande har ordet

Hej, på er alla härliga medlemmar hoppas att ni har haft en bra sommar trots vädret under andra halvan av sommaren.

Just nu i skrivande stund är sommaren åter, men nu börjar vi höstaktiviteterna igen, med en temakväll om appen "Slakten" som hålls av vår Kristina Andersson. Se mailutskick eller hemsidan för Zoom länk

till mötet. 23 september är vi med på "Släktforskning och hembygd" på Bohusläns museum i Uddevalla. Föreläsningar och förevisningar blir det. Peter Sjölund deltar med kurser som man får anmäla sig via SV.

*Hoppas att ni får en bra släktforskar höst.
Ylva Amberntsson, er ordförande.*

— Redaktörens spalt —

Helt plötsligt var det höst igen, eller vi får kanske hoppas på lite brittsommarväder i september så det inte blir höst på en gång. Regniga dagar i sommar, tyvärr lite för många för min smak, har ägnats mycket åt släktforskning. De där finländska anfäderna är kluriga så den nya handboken från Sveriges Släktforskarförbund om att släktforska i Finland kom väl till pass nu när den har släppts. Det går att lära sig något så när hur man ska navigera i de finländska arkiven och hitta uppgifter, men att förstå löpande text är svårt, Google translate gör inte saken bättre. Kanske att det här med AI artificiell intelligens kan göra det lite lättare.

Nya böcker hör hösten till Peter Sjölungs bok "Alla är vi valloner" kan jag verkligen rekommendera, en mycket trevlig läsupplevelse med hög igenkänningsfaktor. Göteborgssommaren har annars handlat mycket om konserter, inte för att jag går på dem, utan mest för att det är häftigt med alla som går och lyssnar på dem. Göteborg firade ju slutligen 400 år med kunglig kortege där jag trängdes med väldigt många andra längs med Kungsportsavenyn. Det var en del festligheter i Frihamnen också där jag och dottern klev ombord på Ostindiefararen, det var en spännande upplevelse. Bohusläns historia har kommit ut med del 2 som utspelar sig från 1658 till nutid. För den som känner för det så är det snart Bokmässan i Göteborg.

Christina Claeson

Dokumentfynd

I somras var vi några hembygdsforskare och hälsade på en familj i en fin gammal kringbyggd gård i Västra Stocken, Strävalla. I en fantastisk miljö och med en stor känsla av historiskt och miljömässigt bevarande. Efter att ha serverats kaffe och historik, så frågade värden om vi kunde ta hand om en gammal bok som blivit kvar på gården. Det visade sig vara "Strävalla kyrkas specialräkenskapsbok 1890" till början 1900-talet. Boken, som är skriven med en mycket vacker handstil, fokuserar på ränteintäkter och arrenden, men även som att det kostade 1,53 kronor att få dukar strukna.

Det jag fastnade mest för var debiteringen av arrendet för de två kyrkohemman som fanns i Strävalla socken, Bolg 1 och Strävalla 1.

Det är tydligt att det gamla tiondet lever kvar som beräkningsgrund, medan praktiken har gjort att man tar in det i pengar. Båda gårdarna var uppdelade på två delar, så totalt betalade 4 bönder arrende (landagille). Bernander Bengtsson i Bolg 1 skulle 1902 erlægga 12,8 kg smör, 6,8 hektoliter råg och 6,8 hektoliter Korn. Detta omräknades till 129 kronor och 86 öre.

Räntan på de reverser som kyrkan hade var c:a 5% per år, en situation som många känner tyngden av än idag. Kyrkan hade totalt lånat ut 16 646 kronor år 1896 till ett 50-tal gäldenärer, mestadels till Strävalla-bor och till Väröbor. Att man gjorde rätt för sig framgår av att förseningsränta bara uppgick till totalt 17 kronor.

Boken kommer att deponeras på Landsarkivet om dom är intresserade eller hos Värö-Strävalla hembygdsförening.

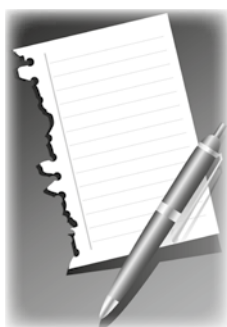
Martin Johnsson

Motioner till årsmötet skall vara inne senast den 31/12-2023 skickas till ordf@dis-vast.o.se

Vi behöver en ny revisorssuppleant och en kassör till vår förening.

Är du intresserad av att vara med i vår styrelse så ta kontakt med valberedningen valberedning@dis-vast.o.se

Manusstopp för Disketten nr 4 2023 är den 10 november 2023.
Skickas till redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Hälsningar Redaktören

Komplettera släktforskningen med vykort

Hur många gånger har du inte fått frågorna: "Var gifte de sig?", "Var gick mormor i skolan?" Var arbetade farfars far? Var? Var? Var? Frågorna från släktingarna är många när vi presenterar vår forskning för dem. Ofta kan du med ord besvara deras frågor. Men har du bilder på byggnader och platser från förfädernas hemtrakter? En kamera var inte var mans egendom för ett hundratal år sedan. Det var stort nog att gå till en fotograf och ta ett porträttfoto, bilder som i dag sitter i familjealbumen. Bilder på tjock kartong i format 105x65 mm.

Ofta var det en dam som ägde fotoateljén. Lydia Åhlberg i Väster Färnebo var en, Frida Elfving i Kopparberg och Grängesberg en annan. Mycket vanligt att de hade både två och tre ateljéer på olika orter.

Men bilder från trakten och arbetsplatser, de sitter inte i familjealbumet. Tack och lov för vykortsin-

strin. I början av 1900-talet sändes det enorma mängder med vykort i Sverige. Och motiven på vykortet varierade i det oändliga. Ett antal fotografer reste land och rike runt och fotograferade allt som kunde

vara intressant för ett vykort. Och förlagen distribuerade, t ex Bröderna Ohlsén i Orsa, C.A.Träff i Göteborg, Pressbyrån i Stockholm m.fl. Många av vykortet användes som den tidens SMS eller mejl. I storstäderna delades i början av 1900-talet posten ut upp till sex gånger per dag. Det var inte ovanligt att någon på morgonen postade ett kort med förslag om sammanträffande på kvällen efter arbetets slut. Och många gånger kom det ett svar. Frimärkstryckeriet gick på högvarv och spottade ut gröna 5-öres märken med Oscar II på. Sedan blev det tio röd med samma motiv. Miljontals.

Tack vare vykortsförlagen finns i dag de flesta järnvägsstationer, kyrkor, skolor i Sverige från denna tid på vykort. Även många industrier och andra betydelsefulla byggnader, älvar och vattenfall, sjöar, hamnar, m.m. Sockendrakter, familjen i bersån med kaffekorg (eller något starkare), arbetslaget utanför verkstaden etc. För en billig peng kan

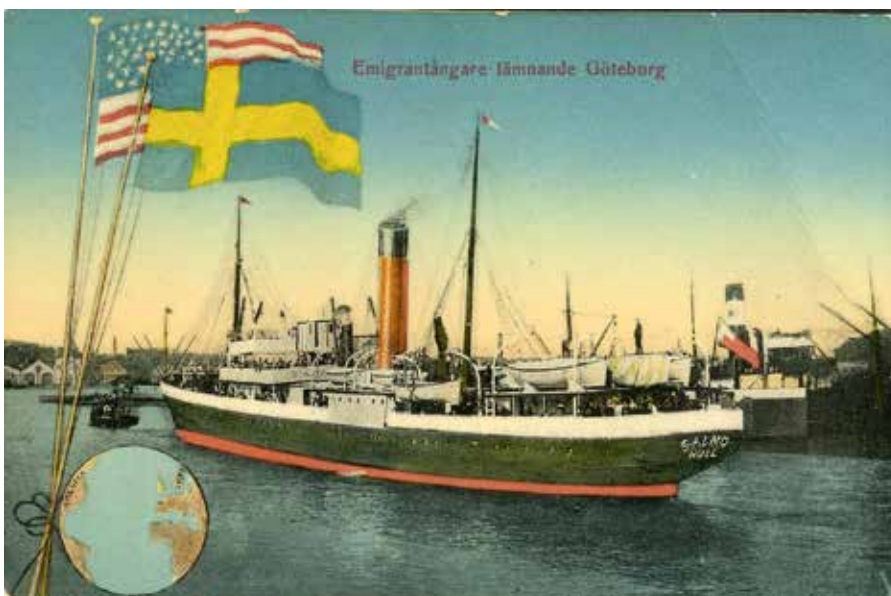
du komplettera din presentation med mängder av sådana bilder och levandegöra förfädernas vardag. Vet du att din far var på Göteborgsutställningen 1923 skall du givetvis skaffa ett vykort från utställningen, gärna med en mängd människor på. Eller pappas kusin Alfred, som emigrerade till USA, reste inte han med "Salmo" av Hull. Givetvis finns det fartyget, och hundratals andra, på vykort. Och han som körde loket på smalspåret mellan Göteborg och Skara, det loket finns säkert på ett vykort. Och visst är det trevligt att ha ett vykort, taget från luften, över morfars gård med mormor ståendes i dörren. Flygplan var inte så vanligt på 50-talet. Speciellt inte på bonnvischan i Skaraborg eller någon annan stans.

Gamla vykort kan du finna hos bland annat frimärkshandlarna i Antikhallarna eller på Södra Vägen. Håll också utkik efter samlarmarknaderna i Dalheimers Hus (februari/mars samt oktober). Bor du utanför Göteborg är det Falköpingsträffen i mars, Frivy i Huskvarna (september) eller Trollex i Trollhättan (oktober) du kan besöka. Det är bara att ge sig av dit och rota i vykortslådorna.

De flesta frimärksklubbar har även en livaktig vykortssektion. Du hittar dem på <https://filatelisten.se/>. Du är alltid välkommen att besöka deras möten och prata med medlemmarna. Vill du handla på nätet är det Tradera och Samlamera som gäller.

Kent Jiresjö

Partille Hembygdsförening

På väg mot Partille Arena i ösregn gick jag förbi Partille Hembygdsförening som har en lokal på Gamla Kronvägen 62 A, då de hade lördagsöppet så passade jag på att gå in och prata lite med de som var i lokalen. Mycket att kika på, till exempel gamla telefonkataloger, det fanns till och med en som hette ”Rikstelefon abonnenter” från 1904, äldre läskflaskor med bland annat Vegamust från Hälsans Bryggeri i Sävedalen. Matsedeln från 1958 var intressant läsning. En del kommer jag ihåg från min skoltid på 70-talet som till exempel risgrynspudding,

soppa serverades en dag i veckan, så även i dag på många skolor och förskolor. Andra maträtter tror jag har fått flytta på sig så som Lappkojs och pölsa.

Det finns mycket spännande att se i lokalen så passa på att besöka den när det är öppet. Föreningen har en hemsida <https://www.hembygd.se/partille>, och finns även på Facebook så det är lätt att hitta information om deras aktiviteter under åren.

Christina Claeson

Närvaron av frånvarande fäder

I början av sommaren kom ett efterlängtat mail från MyHeritage; ”Caroline - du har en ny Theory of Family Relativity™ (31 maj 2023)”. Ända sedan förra sommaren har jag längtat efter detta mail! Skulle det nya resultatet generera några nya förslag på Karl Gunnar Karlssons (f. 1890 i Segerstad) okände far? Jag började med DNA-släktforskning för att försöka leta rätt på den man som lämnat ett stort hål i mitt släkträd.

Flera familjemedlemmar har låtit DNA-testa sig för att stödja mitt intresse. Min morfar är en av dem. Eftersom hans släkt är rätt väldokumenterad både med papperssläktforskning och identifierade DNA-kusiner valde jag att gå igenom hans resultat sist av alla. Jag lärde mig förra året att det lönar sig att gå igenom resultatet av Theory of Family Relativity™ systematiskt. Det finns intressanta förslag på släktskap även långt ner i listan.

Det tog ett tag att ta mig igenom alla morfars resultat från The Theory of Family Relativity™. Det var betydligt mer oinspirerande än resultatet av de andra DNA-kit som jag administrerar. Med 193 träffar trodde jag det fanns massa guldorn som låg och väntade, men så var inte fallet. Det gjorde arbetet administrativt tråkigt och behövde delas upp på flera dagar.

Tio DNA-kusiner i träfflistan visste jag sedan tidigare hur kopplingen ser ut. Morfars mamma föddes i Viker 1905 och hans pappa i västra delarna i Göteborg 1908. Med två så geografiskt skilda platser är det rätt lätt att ana om en DNA-kusin är på mammans eller pappans sida. Det som gör det extra lätt att hitta DNA-kusiner i Nora är att det finns tydliga släktnamn med många barn. Om namnet Lundqvist eller Don / Dohn dyker upp i släkträdet är det enkelt att avsluta sökandet.

Denna utgångspunkt gällde även för Theory of Family Relativity™-re-

sultatet. Det känns som om jag uteslutande tittade på Nora- och Tjörn-träffar. Riktigt så enkelt är inte morfars släkträd, så dessa orter är helt klart överrepresenterade. Hursomhelst så hittade jag 15 nya DNA-kusiner med hjälp av resultatet. Några av dessa var extra viktiga. De bekräftade identiteten på Karl Johan Larssons (f. 1881 i Viker) pappa.

Karl Johan Larsson (f. 1881 i Viker). Bilden är tagen i samband med en intervju i lokala tidningen hur det var att bo på ålderdomshem vid tidpunkten.

Historien om Erik Johan Ersson (f. 1846 i Kvistbro) är en av släktforskningsgåtorna som följt med mig i många år. Augusta bodde på äldre dagar hemma hos sin son med familj. Hennes barnbarn Lilly Andersson (f. 1911 i Viker) skrev ner minnen från sin barndom som har kopierats och hamnat i min ägo så småningom. Där går det att läsa om många vardagliga betraktelser och viktiga livshändelser i familjen Larssons liv.

Augusta och Erik Johan träffades när de båda tjänstgjorde som piga och dräng i Kortforstorp öster om Karlskoga. Erik Johan var 35 år och Augusta 12 år yngre. När Augusta blev gravid gifte de sig inte, men Erik Johan erkände faderskapet. Det blev några tuffa år för Augusta när

sonen var liten. De tvingades flytta till fattigstugan och där blev de kvar under några år. Augusta gifte sig aldrig och fick heller inte fler barn. Under många år bodde hon hos släktingar.

När Augusta blev gammal bodde hon i ett rum på övervåningen i huset i Blankhult hos sin son med familj - det var lugnast så för alla. Hon hade ett häftigt humör och rökte mycket. Under första världskriget hade hon lärt sig att röka torkat snus istället för tobak eftersom det var så svårt att få tag på. Sedan fortsatte hon med det på ren vana. Barnbarnen kunde ibland fråga var det blev av hennes Erik Johan. Hon svarade då att han dog i lunginflammation. Svärdottern som var Älvhyttebo visste att folket där pratade om att han hade flyttat till Amerika. Barnbarnen fick aldrig reda på vad som var sant, men det vet jag.

Kyrkböckerna avslöjar att han flyttade till Nora och senare gifte sig med en annan kvinna. De fick tre barn tillsammans innan han dog 1894. Augusta hade rätt i att han dog i lunginflammation. Barnbarnen var ovetandes om pappans halvsyskon alldeles i närheten. Troligtvis har snacket på byn förväxlat två olika Erik Johan. Det fanns nämligen en man till med samma namn som faktiskt flyttade till Amerika. De hade dock inget annat än namnet gemensamt.

Det är inte bara kyrkböckerna som avslöjar att Erik Johan var far till Karl Johan. Det gör även DNA. Jag har alltid varit förvirrad av Erik Johan Erssons födelseort. Det har nämligen varit otydligt i kyrkböckerna. Theory of Family Relativity™ har dock hjälpt mig tolka att det rör sig om Kvistbro. Morfar har DNA-kusiner på denna gren av sitt släkträd. Denna upptäckt är väldigt tillfredsställande för mig. Alla even-

tuella frågetecken är uträtade och jag har dessutom fått flera nya anpar tack vare detta.

Man kan konstatera att Theory of Family Relativity™ blir mer kreativ i sina tolkningar när det finns en fader okänd (eller att en tidig släktgren inte är registrerad). Merparten av de galna och fritolkande förslag kommer just av att jag inte registrerat Erik Johans föräldrar. Då letar Theory of Family Relativity™ förslag på de mest kreativa sätt för att fylla luckan och därmed mycket administrativt skröp för mig att gå igenom.

Liknande skröp har dykt upp på en annan fader okänd-linje. Det är Adolf Simon Svensson (f. 1876 i Klövedal) styvfar som i det här fallet spökar. Adolf föddes på Härön av

träffar som dök upp desto mer nyfiken blev jag.

Det går att hitta många DNA-kusiner till min morfar på Andreas Ströms anor. Så många att sambandet faktiskt inte går att ignorera även om den geografiska platsen är Tjörn där många släkter går ihop med varandra.

Att Andreas Ström är fadern håller jag för osannolikt med tanke på hans familjesituation vid Adolfs födelse och hur den utvecklar sig efter hans första hustrus död. Däremot kan en bror eller kusin vara involverad. Det finns tillräckligt mycket DNA för att inte utesluta tanken.

Adolf Simon Svensson (f. 1876 i Klövedal) ståendes och hans fru Anna Karolina Hansen (f. 1875 i Göteborgs domkyrkoförsamling) sittande. Barnen är parets två förstfödda barn. Vem var Adolfs far?

Augusta Augustdotter (f. 1858 i Nora) utanför ett av hennes alla hem under sin livstid.

fiskardottern Anna Maria Svensdotter (f. 1852 i Klövedal). Adolf pappa var enligt kyrkböckerna okänd och det enda jag vet om honom är att han hade Y-DNA R-M269. Eftersom morfars släkträd slutar på faderslinjen tolkar Theory of Family Relativity™ styvfadern Andreas Ström (f. 1844 i Valla) som pappan. Först avfärdade jag tanken, men ju fler

Det finns idag ingen annan Y-DNA-testad man än min morfar som delar R-M269 på samma genetiska steg. Y-DNA har idag alltså inte hjälpt mig i vägledningen om vem Adolfs okände fader är. Varje vecka när jag får notiser om nya träffar på min morfars Y-DNA hoppas jag att det ska vara en man med Tjörnanor på samma genetiska steg. Jag har

dokumenterat morfars DNA-kusiner med koppling till Andreas Ström i mitt släktforskningsprogram. Min förhoppning är att detta en dag ska ge resultat. Tänk om Theory of Family Relativity™ och Y-DNA i kombination kan lösa denna släktgåtan? Då registrerar gärna skröpträffar om en sådan möjlighet skulle visa sig

Caroline Fransson

DNA-släktforskare med anor främst på Tjörn med omnejd, Mölndal, Kinna-trakten, Värmland och Nora. Mer om min DNA-släktforskning på bloggen Genealogy Growth på hemsidan <http://carolinefransson.se>

Berättelsen om Viktor på Kälkerön

Kälkerön och dess invånare

Kälkerön är en mindre ö i Stigfjorden belägen mellan de två större öarna Tjörn och Orust. Det finns två olika "hamnar" på ön, Sydhamnen och Nordhamnen. Vid Nordhamnen finns en bergsformation som kallas Kälkerögubben. På 1840-talet slog sig två strandsittare ner på ön, byggde hus och ägnade sig åt jordbruk och fiske i liten skala. En av dessa var Gabriel Persson från Tjörn, och det är hans hus som fortfarande står kvar. Huset ärvdes av systerdottern Beata, som bodde där med sin familj.

Beatas son Viktor, som länge varit till sjöss, gick senare iland för att ta hand om sina åldrande föräldrar under slutet av deras levnad. Beata gick bort 1941 och Anders 1943. Viktor blev den siste personen som bodde på Kälkerön, och bodde kvar ensam i många år. Efter Viktors död 1976 beslöt arvingarna, som var 14 syskonbarn, sig för att sälja ön och 1976 såldes fastigheten till Väst kuststiftelsen. Kälkerön tillhör Tjörns kommun.

Länsstyrelsen bildade 1980 naturreservat av hela Kälkerön och Väst kuststiftelsen har fått ett uppdrag om hur ön ska förvaltas. Naturreservatet omfattar båda fastigheterna (Kälkerön 1:1 och 1:2) och är på 353 hektar. I reservatet ingår det även två mindre öar; Brandholmen och Hundholmen.

Beata levde i Gabriels hus tillsammans med sin make Anders Nilsson. Paret fick sju barn under loppet av 15 år.

Barnen lämnade Kälkerön av olika skäl. Endast två av de sju barnen som föddes på Kälkerön fick egna barn. Inget av de fjorton barnbarnen har fötts eller bott på Kälkerön.

Anders och Beata, Viktors föräldrar

Av de sju barnen var det endast Eva och Edvin som fick egna barn. Sonen Edvin fick tio barn och bosatte sig på Vadholmen, Tjörn. Dottern Eva fick fyra barn och bosatte sig i Kälunn, Mölnefossa, Tjörn.

Min personliga bild av Viktor

Berättelsen nedan är *min* bild av Viktors liv och leverne. Jag gör inte anspråk på att omfatta hela Viktors liv eller ha hela sanningen om honom. När jag första gången hörde talas om Viktor Andersson var det "bara" som en berättelse om en gammal avlägsen släkting till min man Christer Mattiasson. Min man är barnbarn till Eva, Viktors syster. Jag fick reda på att Viktor bodde på Rosenhalls sjukhem och att han levtt ett ensamt liv. Det blev aldrig av att vi besökte Viktor, vilket innebär att jag aldrig träffat honom personligen. När vi senare fick besked om att Viktor dött var det försent att få ett personligt minne av honom. Inte anade jag då att mitt intresse för Viktor skulle vakna till liv 40-45 år senare.

Källor som jag tagit del av

Många berättelser finns om Viktor och en del är sant, annat är rena skrönorna. Det är inte så märkligt att en person som lever ensam på en i övrigt öde ö, drar till sig intresset. Min redogörelse om Viktors liv och leverne bygger på berättelser om Viktor från hans svägerska Blenda (gift med Viktors bror Arvid), noteringar som gjorts av de närmsta släktingarna, Viktors efterlämnade

släktforskning och dokument, flera olika dokument om fastigheten och egna minnen inom familjen. Jag har även tagit del av artiklar om Viktor och uppgifter från Tjörns hembygdsförening, liksom kapitel i häften och böcker som skrivit om Kälkerön.

Sonen Viktor och åren till sjöss

Viktor gick till sjöss som 14-åring och var ute med kuttrar på storsjöfiske både på Island och Shetland under några år, bland annat med kuttern 'Legion' från Mollösund. Viktor var även med och fiskade makrill vid Doggers bankar. Han gjorde sin militärtjänst i flottan och var uttagen som signalist. Efter att han var klar i flottan gick han till sjöss ett antal år på olika ångbåtar och var ute och såg sig om i världen.

Hemmason och återvändare

Åter till den lilla stuga Viktor bodde i. Stugan ligger med ryggen i lå mot berget och med en äng framför sig ner mot vattnet i Sydhamnen.

Viktors stuga

Viktor blev långt senare ansvarig för att driva gården när föräldrarna Beata och Anders krafter började tryta. Det lilla jordbruket hade en åker ner mot Nordhamnen och en i sluttningen ner mot Sydhamnen. Viktor odlade lite potatis, grönsaker och utsåde så att han hade mat till sina djur. Han hade ett par kor, får och några höns. Tack vare det fick han hushållet att gå runt. Korna gav honom mjölk, smör och ost. Emel-

lanåt sålde han smör inne i Nösund, när han hade gott om det. Viktor fiskade till husbehov och på höstarna även hummer som han sålde för att få in lite kontanter till hushållet. Viktor kunde även hjälpa till med lite enklare snickerier, att ta hand om båtar och göra mindre reparationer på båtarna.

Han valde att gå iland

"dels för att föräldrarna inte var så 'fracka' och dels för att jag längtade tillbaka hem"

berättar han i en tidningsartikel som skrivits om honom. Han hjälpte föräldrarna med skötseln av gården. De andra sex syskonen hade antingen gift sig och flyttat iland, eller givit sig iväg av andra skäl. Han var därför den ende som kunde hjälpa till. En ny epok i Viktors liv startade. Efter att fadern Anders dött 1943, blev han ensam kvar på Kälkerön. Viktor uttryckte att *"när en trivs på en plats ska en hålla sig där"* och det gjorde han många år framöver.

Viktor hade alltid en hund som följeslagare; först Karo och senare Kerry. Båda hundarna följde Viktor kors och tvärs över ön, och "sjöng" eller ylade när Viktor trakterade sitt dragspel. Viktor var intresserad av att beskära fruktträd och att ympa olika sorter på en bra stam. På Kälkerön finns det fortfarande exempel på päron- och äppelträd som ger helt olika fruktsorter på höstkanten. Viktor hade ju gott om tid och kunde vänta in resultatet från sina många ympningar i godan ro.

I en tidningsartikel från 1953 skriver man följande om Viktor: *"separator och symaskin trängs med diverse andra pryglar på verandan, för här bor en karl som kan klara det mesta själv. Köket är lite manligt bökiigt, men varken snuskigt eller förfallet. Det luktar rent i huset och är rent i allt väsentligt. I förrådsrummet står smörklimpar, hemystad ost, saftflaskor och syltburkar prydligt uppradade, och 'finrummet' bekräftar att Viktor håller snyggt omkring sig"*. Viktor var en mång-

sysslare och tvingades utföra alla sysslor som hörde till överlevnaden, både de traditionellt manliga likaväl som de sysslor som annars traditionellt utfördes av kvinnor. Han kunde både spinna och laga sina egna kläder.

Morsesignalering till Holmudden och telefon

När Viktor låg i flottan under sin militärtjänstgöring blev han uttagen till att vara signalist. Det innebar att han lärde sig morse-alfabetet och blev duktig på att använda det. Även Viktors gode vän, Sven Samuelsson på Holmudden på Orust, var signalist. De började att kommunicera med ficklampor tvärs över Stigfjorden. De hade en överenskommelse om att varje söndag kväll klockan sex ha kontakt. Ljussignalerna gick fram och tillbaks över vattnet. Detta blev en trygghet för Viktor som ju levde helt ensam på ön, utan elektricitet eller telefon. Om Sven inte fick svar från Viktor anade han att något var gale. Vid ett tillfälle tog sig Sven då över till Kälkerön och fann Viktor som hade brutit benet och inte kunde ta sig ner till Nordhamnen för att signalera. Sven såg till att Viktor fick komma under vård. Vänskapen mellan Sven och Viktor behölls genom alla år.

Det dröjde till slutet av 1950-talet innan Viktor fick telefon, vilket blev en trygghet för honom. Viktors möjligheter att ha kontakt med omvärlden ökade markant. Han använde sig flitigt av telefonen och hade tät kontakt med sina släktingar och många vänner.

Enslingen på Johannesskären och Robinson Crusoe

Under en period sändes ett radio-program med Stig Järrel där han gestaltade en karaktär som kallades "Enslingen på Johannesskären". Programmet handlade om hur enslingen tänkte och resonerade kring olika företeelser. Några journalister tog fasta på Viktors liv och leverne och det hävdades att Viktor var förebilden till Stig Järrels karaktär. Vid ett tillfälle lät man Viktor tala i telefon

med Stig Järrel, och det skrevs en artikel om detta. Här framkommer att karaktären inte har något med Viktor att göra, men det går ändå att dra paralleller.

I en annan tidningsartikel jämförs Viktor med Robinson Crusoe. Viktor själv kommenterar det i artikeln med

"Ska ni fotografera? Då är det synd att jag inte har helskägget kvar. Då hade jag varit bättre som Robinson. Det var stort och grant och rött." Senare i artikeln fortsätter Viktor *"En sådan Robinson som den i boken är jag kanske inte, men en modern Robinson kan man kanske kalla mej, fast jag har batteriradio, motorbåt och spritkök..."*

Viktor reflekterar över att *"människan är nu en gång danad sådan att hon måste ha någon att prata med. Och jag har ju djuren, dom tre korna, hönan, katten och hunden- Karo. Han är vännen framför andra och han viker inte ifrån mej var jag går. Många gånger tror jag att en hund är bättre sällskap än människor. Man slipper åtminstone dumma svar."*

Viktors liv följde årstidernas rytm och han tog dagen helt som den kom. Naturligtvis är det så att han tog vara på de besök som kom till ön, och släppte då det som han hade för händer. Tacksamt tog han emot umgänge och chansen till lite nyheter utifrån. I grunden var han social och hade lätt för att komma till tals med besökarna. Viktor beskriver själv sitt liv på ön så här: *"Jag tar det lugnt, har ansvar bara för mej själv, och kan göra som jag vill. Jag har inte så stora fordringar och jobbar med det som är roligt. Vem tackar människan för att hon arbetar ihjäl sig? Får man en krona över är det bra, annars går det fint ändå. För det mesta tycker jag att dagarna knappt räcker till. Korna ska ha sin skötsel. Jag reparerar olika pryglar, har kläder som jag ska se efter och laga och jag har mina mjölkprodukter att pyssla med. Så ska man ut på sjön ibland och sen*

ska man höra väderrapporten, och sen är det läggdags utan att man riktigt vet hur det gått till"

Under en vinter på 1940-talet arbetade Viktor på sin bror Arvid Anderssons reparationsvarv på Härön. Viktor hade svårt att anpassa sig till ett arbete där man hade "strikt" arbetstider och förväntades att göra saker i en viss given ordning utan att avbryta om det dök upp besökare. Hänsyn behövde också tas till en rad arbetskamrater och deras rutiner. Det innebar att Viktor senare valde att inte arbeta för brodern Arvid fler vintrar. På frågan om hur han trivts svarar han:

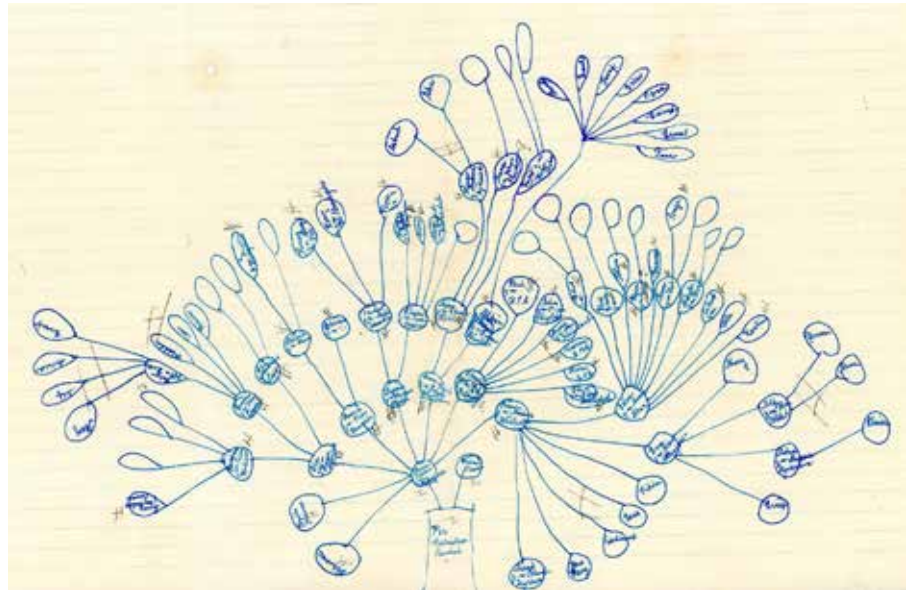
"Men tvi vale, det gick en vinter och knappt det. Inte för att jag har något emot min bror eller andra människor, tvärtom, men jag trivs bäst i ensamheten. Det finns ingen att reta sig på och ingen att tråta med. Jag gör som jag vill och behöver jag prata ut med någon, så kan jag göra det med korna eller Kerry. Dom diskuterar aldrig emot och kommer aldrig med dumma frågor."

Släktforskaren Viktor

Viktor var mycket intresserad av släktforskning och reste ibland in till Landsarkivet för att söka information. Han brevväxlade även med en rad personer som på olika sätt hjälpte honom att få fram uppgifter från arkiv på olika platser i landet. Några av dessa brev finns bevarade. Utifrån sin släktforskning ritade Viktor upp ett släkträd och beskrev sina förfäder.

Viktor med dragagepet inne i stugan

Viktor tyckte det var roligast att spela på logdanser och berättar om att det en gång

"kom en tosing in i rummet där vi dansade och han hade med sig en häst. Det var vettlöst, så klart, folk höll ju på att bli ihjälslagna, men skojigt var det i alla fall".

Viktors 60-årskalas

Många människor har mött Viktor och alla dessa har sin personliga bild av honom. När Viktor fyllde 60 år hölls ett stort kalas på ön. Man kalasade i dagarna tre och det var många personer med. Barnen som var med fick sova på höskullen. De hade kul och hoppade i höet. När de vuxna upptäckte att barnen hoppat sönder äggen, som hönan värpt i höet, blev de skarpt tillrättavisade. *"Då fick man 'beröm', kantänka"*. Viktor hade en höna som han kallade för "Herrskapshönan". På kalaset spelades det och sjöngs. De vuxna sov antingen inne i huset, i ladan eller i tält.

Viktor fick en gästbok i gåva som inleds med en dikt som handlar om 60-åringen. Gästboken spänner över åren 1955-63. Gästboken präglas av många möten med mängder av olika personer. Namn finns från ortsbefolkningen i närområdet runt Stigfjorden, både på Orust och på

Tjörn, likaväl som sommargäster som återkommer på somrarna med sina båtar, och andra mer tillfälliga besökare. I gästboken finns även en rad teckningar. Många som läser gästboken upptäcker att man har någon släkting, vän eller bekant som skrivit i den.

Viktors sista år

En händelse som beskriver konsekvensen av att leva isolerad under isvintrar, berättar historikern Johan Pettersson om. Stigfjorden låg is-täckt och man höll på med isfiske. En vän till Viktor på Tjörnsidan tog sin moped och färdades över isen med en påse innehållande färskvaror på styrstången. Viktor fick på detta sätt bla färsk frukt och färsk matvaror levererade. Föraren på mopeden återvände sedan över isen till Halsbäck innan skymningen lade sig över Stigfjorden.

När Viktor själv skulle införskaffa livets nödforrt handlade han antingen i "Bäckevisks affär" på Lyr, eller i "Lallers affär" på Holmudden, Orust dit han rodde. I "Lallers affär" kunde han även hämta ut sin pension. Vid besöken iland fick Viktor även möjlighet att träffa lite folk och att få reda på vad som hänt i bygden. Årstidsväxlingarna styrde Viktors liv och rutiner. När tillfälle gavs tog han gärna chansen till samvaro med släkt, vänner eller tillfälliga besö-

kare på Kälkerön. Tid att prata tog han sig alltid, eller att spela på sitt dragspel. Så småningom tog åldern ut sin rätt och krafterna sinade. Viktor tillbringade de sista åren av sin levnad på sjukhem, fram till sin död 1976, 81 år gammal.

Mer om Kälkerön

Gästboken som nämns ovan har skannats av och finns publicerad på vår hemsida <https://kalkeron.com/> liksom syskonens vykort, en rad artiklar, karta med lokala namn samt en rad gamla fotografier och även från nutid.

*Härön 2022-02-19
Berättelsen nedtecknad av
Laila Mattiasson*

LOKALHISTORIA

De håller markerna öppna på Kälkerön – Tjörns norra utpost
Tjörn: Kälkerögubben ser ut att ha en snus under läppen där han står, stabilt som vakt vid Nordhamnen på Kälkerön. – Ibland syns han, ibland

inte, det beror på hur solen faller, säger Anne Hermansson som i 24 års tid regelbundet tittat till gubben i berget.

LOKALHISTORIA

Morgonens dimma har lättat när färjan med det passande namnet Stigfjorden, som Bengt Hermansson kör, lägger till. Kälkerögubben ser ut

att le lite mot besökarna denna dag. Kälkerön ligge ...

Erika Olofsson

De håller markerna öppna på Kälkerön – Tjörns norra utpost
Det finns flera artiklar om Kälkerön om man söker i e-tidningen Stenungsunds Tidningen. <https://www.sttidningen.se/>

Kälkerön, bild från <https://minkarta.lantmateriet.se/>

Skicka in ett bidrag till Disketten vinn en trisslott.

I varje nr kommer vi att dela ut en trisslott till tre personer som skickat in ett bidrag till vår medlemstidning Disketten.

**I det här nr av Disketten
skickar vi en trisslott till**

Kent Jiresjö, Caroline Fransson och Laila Mattson

Avsändare:
DIS-Väst
c/o Ylva Amberntsson
Persikogatan 126
426 56 Västra Frölunda

Medlemsinformation

Ordf.: Ylva Amberntsson, Västra Frölunda
V.ordf.: Karin Nirvander, Askim
Kassör: Ann-Helen Lindström, Mölndal
Sekr.: Martin Johnsson, Stråvalla

ordf@dis-vast.o.se
vice.ordf@dis-vast.o.se
kassor@dis-vast.o.se
sekr@dis-vast.o.se

Ledamöter

Christina Claeson, Göteborg
Kristina Andersson, Lidköping
Kjell Croné, Göteborg
Ing-Britt Olsson, Västra Frölunda
Bengt Lundin, Mölndal

redaktor.disketten@dis-vast.o.se
ledamot6@dis-vast.o.se
ledamot7@dis-vast.o.se
ledamot8@dis-vast.o.se
ledamot9@dis-vast.o.se

Suppleant

Jonny Holm, Göteborg

ledamot10@dis-vast.o.se

Revisorer:

Margareta Lund, Alingsås
Bengt Knutsson, Bohus Björkö

revisorer@dis-vast.o.se
revisorer@dis-vast.o.se

Revisorssuppleant

Vakant, ny person sökes

revisorer@dis-vast.o.se

Valberedningen

Charlotte Börjesson, Västra Frölunda
Aina Wallström, Billdal

valberedning@dis-vast.o.se

Redaktör

Christina Claeson, Göteborg

redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Webbansvarig:

Christina Claeson, Göteborg

redaktor.disketten@dis-vast.o.se

Disbyttombud

Charlotte Börjesson, Västra Frölunda

Tel 031-47 80 93

charlotte.borjesson@telia.com

Disgenfaddrar

Christina Claeson, Göteborg
Hans Nyman, Sjömarken
Tomas GH Johansson, Svenljunga,

Tel 033-25 40 75
Tel 0705-42 43 28

ch_claeson@hotmail.com
hansnyman@telia.com
tomasgh@live.se

Disgen för Linux

Roy Johansson, Borås,

Tel 0709-706170

roykleva@gotanet.com

Min Släkt fadder

Kjell Croné, Göteborg
Annelie Lindgren Kedehag,
Västra Frölunda

Tel 0739-77 83 88

crone.kjell@gmail.com
petared@gmail.com

HEDERSMEDLEMMAR

Bertil Magnusson, Partille
Björn Molin, Västra Frölunda
Ingrid Länestad, Västra Frölunda
Jan-Åke Thorsell, Västra Frölunda
Ulla-Britt Wallgren, Kinna
Kjell Weber, Torslanda
Charlotte Börjesson, Västra Frölunda
Kent Lundvall, Uddevalla
Eivor Strandefjord, Kungsbacka
Einar Gustafsson, Västra Frölunda